

Medzinárodné organizácie /2kredity/

písomná skúška, samoštúdium, 2 otvorené otázky

Zamerat' sa na 2 medzinárodné organizácie a to OSN A OBSE- vznik, štruktúra a pôsobnosť hlavných orgánov jako aj záväzné akty

1.Hlavné orgány OSN a ich činnosť.

Ustanovujúca konferencia v San Franciscu 25.apríla 1945 –prijala Chartu OSN

Zakladajúcim členmi-boli účastníci konferencie.

Charta do platnosti 24.októbra 1945 –ratifikovali ju 5veľmocí ZSSR,USA,V.B,Fr.,Čína.a väčšina signatárskych štátov.

Činnosť OSN začala 20.januára 1946 v Londýne –prvé zasadnutie OSN

Cieľ OSN: udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, rozvíjanie priateľských vzťahov medzi národmi , rozvoj medzinárodnej hosp.,social.,kultúrnej spolupráce , podpora socialného pokroku , uplatňovanie zakl.ľudských práv.

Hl.cieľ udržať mier-ak dôjde ohrozenie mieru majú čl.štáty na zaklade rozhodnutia Rady bezpečnosti kolektívne zakročiť proti útočníkovi a použiť vhodné donucovacie opatrenia nevojnovnej alebo vojnovnej povahy.

Vnútorne konflikty a spory , ale aj občianske vojny –ak neohrozujú medzinár. mier – sú vnútornou záležitosťou štátu a OSN nerieši.

Dnes má OSN 188čl. členom nieje napr.Švajčiarsko.

Sídlo OSN.: New York

Na pôde OSN možno hovoriť: anglicky ,čínsky,rusky,francúzky,španielsky.

OSN má 6 hlavných org.:

Valné zhromaždenie,

Rada bezpečnosti,

Hospodárska a socialna rada ,

Poručenská rada,

Medzinárodný súdny dvor ,

Sekretariát.

1)Valné zhromaždenie: zastupené všetky členské štáty , každý rovnaké postavenie. Skladá sa s delegácií a každý člen môžena zasadnutie vyslať 5 zástupcov(delegátov), 5 náhradníkov a volný počet poradcov a znalcov.

Na čele delegácie stoja ministri zahr.vecí alebo predsedovia vlád.

Právomoci VZ - veľmi široké, pojednáva otázky týkajúce sa sv. mieru, bezpečnosti, odzbrojenia, rozvoja hosp., socialnej, kultúrnej , humanitnej spolupráce, kodifikovanie medzinár. práva , financovanie OSN. Zaoberá sa správami , ktoré mu predkladajú jednotlivé org.OSN

-schvaľuje rozpočet, určuje výšku príspevkov, volí nestálych členov Bezpečnostnej rady, členov Hospodárskej a soc.rady, volí sucov Medzinár. súdneho dvora spolu s Radou bezpečnosti , menuje generálneho tajomníka na odporúčanie Rady bezpečnosti.

Zasadnutia Valného zhromaždenia: *pravidelné zasadnutia* raz ročne tretí utorok v septembri a trvajú tri mesiace. *Naliehavé zasadnutia* na žiadosť Rady bezpečnosti alebo väčšiny členov OSN. Môže sa zvolať aj v priebehu 24h

Zvoláva ich Generálny tajomník OSN

Uznáva sa 2/3 väčšinou prítomných a hlasujúcich.

Pomocné org.VZ:

- a) hlavné výbory,
- b) procedurálny výbory,
- c) stále výbory ,
- d) príležitostné výbory.

a) Výbor pre odzbrojenie a medzinárodnú bezpečnosť, Hosp.a finančný výbor , Poručenský výbor, Právny výbor , Rozpočtový výbor.

Valné zhromaždenie priama Uznesenia (rezolúcie)- majú odporúčací charakter.

2) Bezpečnostná rada

Hl.zodpovednosť na udržanie mieru. Od 1965 má 15 členov – 5 stálych (USA, Rusko, V.B., Fr., Čína)

6

Nestálych členov volí Valné zhromaždenie – na dobu 2roky , pričom každé pravidelné zasadnutie volí 5 nestálych členov.

Rada bezpečnosti – prejednáva medzinárodné spory alebo situácie , pri ktorých môže dôjsť k ohrozeniu mieru.

Rozhodnutia o akciách (sankcie, kolektívne rozhodnutia) sú pre členské štáty OSN záväzné a musia ich splniť.

Sankcie: a) bez použitia ozbrojených síl, b) s použitím ozbrojených síl

a) zahŕňa úplné alebo čiastočné prerušenie hosp.stykov (embargá), leteckých stykov, prerušenie diplom.stykov.

b) podnikajú sa letecky , po mori, po súši v rozsahu aký považuje Rad bezpečnosti za nevyhnutný.

Členovia OSN sa zaväzujú , že Bezpečnostnej rade poskytnú ozbrojené sily , pomoc , služby nutné k udržaniu mieru.

Rada bezpečnosti plní : organizačné a správne úlohy – odporúča Valnému zhromaždeniu žiadosti štátov o členstvo v OSN , suspenduje členské práva , obnovuje ich výkon , vylučuje štáty z OSN, odporúča Valnému zhromaždeniu menovanie gen.tajomníka. Spolu s Valným zhromaždením volí sudcov Medzinar.súdu.

Rada vykonáva funkcie nepretržite.

Uznesenia sa prímajú deviatimi kladnými hlasmi , pričom každý člen má jeden hlas.

O procedurálnych otázkach – ktorých koľvek deviatich čl.

O podstatných otázkach 9 kladných a z toho všetci piati stáli členovia.

Právo veta stáleho člena- núti veľmoci hľadať spoločné riešenia a zabraňuje vytvárať bloky v Bezp.rade.

3) *Hospodárska a socialna rada.*

Skladá sa z 54 volených členov a volí ich Valné zhromaždenie na 3 roky.

Plní pod vedením Val.zhr. úlohy- hospo.,soc.,kul.spolupráce medzi členmi OSN.vypracúva štúdie a správy o medzinar.hospo.,soc.,kul.,zdravot.,otázkach .

Sama nemôže nič nariadovať čl.št. OSN

Uznesenia sú právne nezáväzné odporúčania , ak sú adresované čl. št. alebo mezin.odbor.org. a podliehajú prerokovaniu vo Valnom zhromaždení.

4) *Poručenská rada.*

Jej pôvodnou úlohou bolo vykonávať správu poručenských území bývalých kolónií, ktoré boli zaradené do poručenskej sústavy. Funkcie a právomoci spočívajú v štúdiu a prerokovaní správ, ktoré predkladá spravujúca krajina o politickom, hospodárskom, sociálnom a výchovnom pokroku poručenských území a po konzultácii s ňou skúma petície obyvateľov poručenských území a vykonáva na ich území návštevi. Schádza sa 1 x ročne. V súčasnosti jej členmi je 5 stálych členských krajín Bezpečnostnej rady OSN. Existujú návrhy na jej zrušenie resp. radikálnu reformu.

Ma 5 členov: Čína ,Fr, Rusko, V.B.USA.

e) Medzinárodný súdny dvor

je hlavným súdnym orgánom OSN, Hlavná úloha riešiť právne spory medzi štátmi., podávať posudky o právnych otázkach vyplývajúcich z činnosti Valného zromaždenia., Rady bezpečnosti a iných MO. Do jurisdikcie MSD patria všetky otázky, ktoré mu štáty predložia, všetky záležitosti vyplývajúce z Charty OSN alebo platných zmlúv a dohôd.

Stranami v sporoch podávaných MSD môžu byť iba štáty. VZ a BR môžu požiadať o posudok v akejkoľvek právnej otázke. Ostatné orgány OSN na základe zmocnenia VZ. Za podklad rozhodovania berie Zmluvy, Mobyčaj, všeobecné právne zásady uznané civilizovanými národmi i súdne rozhodnutia a náuku najviac kvalifikovaných odborníkov rôznych národov.

Skladá sa z 15 nezávislých sucov, volených VZ OSN a BR OSN v oddelenom hlasovaní. Každý z iného štátu.

Funkčné obdobie je 9 rokov, opakovane.

Sídlo: Haag

Súd zasada stále , výnimkou súdnych prázdnin.

Rozhodnutia sa prímajú väčšinou hlasov a pri rovnosti rozhoduje hlas predsedu súdu.

Rozsudok je konečný a bez odvolania.

f) Sekretariát je obslužným orgánom OSN

na čele stojí Generálny tajomník a z potrebného počtu zamestnancov.

Generálny tajomník OSN - menovaný VZ na základe odporúčania BR OSN na 5 rokov

- je hlavným správnym úradníkom OSN, môže plniť rôzne polit.funkcie. Charta ho splnomocňuje upozorňovať BR na každú záležitosť, ktorá podľa jeho názoru ohrozuje svetový mier a bezpečnosť. Na čele od roku 1997 je Kofi Annan z Ghany a je 7 gen.taj.OSN

- plní úlohy , ktoré mu uložia orgány OSN – správneho, politického, technického, štúdijskeho druhu.

- každý rok vydáva výročnú správ, kde hodnotí prácu OSN a predkladá svoje návrhy na jej budúce priority.
- vedie správu finncií OSN. Registruje a publikuje medzinárodné zmluvy uzatvorené medzi členmi OSN.ň
- Zastupuje OSN pri posudkovom konaní Medzinárodného súdneho dvora na žiadosť členských štátov.
- Plní aj niektoré diplomatické funkcie.

Sekretariát je rozdelený do niekoľkých úradov, odborov, a správnych oddelení. Na čele nich stoja námestníci ge.taj.vedúci a riaditelia.

2.Hlavné orgány OBSE a ich činnosť.

Oficiálny názov organizácie: Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)

Sídlo, dátum vzniku: Sekretariát OBSE sídli vo Viedni. Úrad vysokého komisára OBSE pre národnostné menšiny je v Haagu a Stredisko pre predchádzanie konfliktom vo Viedni. Úrad OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva má sídlo vo Varšave. Dňa 1. augusta 1975 v Helsinkách 35 štátov podpísalo Helsinský Záverečný akt, čím vznikla Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe - KBSE.

Na summite v Budapešti 1994 sa formálne prijal nový názov OBSE, ktorý je platný od 1.1. 1995.

Základné ciele OBSE: Spoločným cieľom všetkých účastníckych krajín OBSE je vzájomnou spoluprácou udržať mier a bezpečnosť v oblasti OBSE. Štáty sa zaviazali rešpektovať ľudské práva a základné slobody, demokraciu, princípy právneho štátu a zabezpečiť sociálnu spravodlivosť a ochranu životného prostredia.

Deklarácia zásad riadiacich vzťahy medzi účastníckymi štátmi KBSE, prijatá v Helsinkách 1975 je základným dokumentom OBSE. Deklaráciu tvorí 10 princípov.

Kooperatívny postup krajín v prípade konfliktu, vzájomná výmena informácií a dialóg medzi konfliktnými stranami pomocou mechanizmov OBSE pomáhajú predchádzať eskalácii konfliktov a hľadať vzájomne výhodné riešenia. OBSE svojimi aktivitami v oblastiach preventívnej diplomacie, urovnania konfliktov, kontroly zbrojenia a odzbrojenia a postkonfliktnej stabilizácie významne prispieva k vybudovaniu spoločného európskeho bezpečnostného priestoru.

OBSE je organizácia, ktorá pokrýva oblasť od Vladivostoku po Vancouver, vrátane USA, Kanady a bývalých republík ZSSR. Všetky účastnícke štáty OBSE majú rovnaké práva. Rozhodnutia OBSE sa prijímajú konsenzom.

Účastnícke krajiny (počet) : 55 štátov

Slovenská republika sa stala právoplatným účastníckym štátom KBSE dňa **1. januára 1993** na základe rozhodnutia štokholmského zasadania Rady ministrov KBSE (14.-15.12.1992).

Úradné jazyky: angličtina, francúzština, nemčina, ruština, španielčina, taliančina.

Záverečný akt - deklarácia vzťahov medzi štátmi ,formy spolupráce v hosp., vedecko-technickej a kult. oblasti, problematiku bezpečnosti a spolupráce v Stredomorí, tzv. tretí kôš obsahoval- problematiku ľudských práv, medzinárodnej výmeny ľudí a myšlienok. Tým začal helsinský proces.

1984-1986 nadväzovali ďalšie stretnutia v Štockholme, kde členské štáty potvrdili záväzok , že nepoužijú voči sebe silu ani hrozbu použitia sily , dohodli sa na inšpekciách pri veľkých voj. cvičeniach.

1986-1989 vo Viedni. Bola orientovaná najmä na dodržovanie ľudských práv , otázky vojenskej bezpečnosti a konvenčného odzbrojenia

1989 v Paríži mimoriadna vrcholná schôdza otvorila novú etapu.- pád totalitných režimov ,prijaly Chartu pre novú Európu.

V roku 1995 premena KBSE na OBSE prestáva byť procesom v zmysle sporadických stretnutí a mení sa na medzinárodnú regionálnu vládnu org. s bezpečnostnými kompetenciami.

Orgány:

a) Rada ministrov zahr. vecí - môžu sa schádzať a rozhodovať o sporných otázkach, prípadne zvolať zasadnutie na najvyššej úrovni

b) Výbor vysokých splnomocnencov - je predĺženou rukou Rady ministr. ZV, schádza sa 4-6x do roka, môže zvolať radu, reagovať na závažné problémy. Bolo zriadené BYRO demokratických inštitúcií a ľudských práv, FÓRUM pre bezpečnostnú spoluprácu a EKONOMICKÉ FÓRUM.

V rámci OBSE vznikla a pôsobí inštitúcia VYSOKÉHO KOMISÁRA OBSE pre národnostné menšiny.

OBSE bude zohrávať stále významnejšiu úlohu pri budovaní jednotného európskeho systému bezpečnosti, pri predchádzaní konfliktov.

- **Summit OBSE** je najvyšším orgánom OBSE, ktorý sa uskutočňuje na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád.
- Summit každé dva roky stanovuje priority a orientáciu OBSE na najbližšie obdobie.
- **Predsedníckou krajinou** od 1. januára 2003 do 31. decembra 2003 je Holandské Kráľovstvo.
- Predsednícka krajina spolupracuje s predchádzajúcou (Portugalsko) a nasledujúcou predsedníckou krajinou (Bulharsko) v **Trojke OBSE**.
- **Generálnym tajomníkom OBSE** je **Ján Kubiš** (Slovenská republika) od roku 1999 do roku 2005.
- **Vysokým komisárom OBSE pre národnostné menšiny** je od 1. júla 2001 **Rolf Ekéus** (Švédsko).
- **Predstaviteľom OBSE pre slobodu médií** je **Freimut Duve** (Nemecká spolková republika).
- **Koordinátorom OBSE pre ekonomické a environmentálne aktivity** je **Marcin Swiecicki** (Poľsko).

Slovenská republika sa stala právoplatným účastníckym štátom KBSE/OBSE dňa 1. januára 1993 na základe rozhodnutia štokholmského zasadania Rady ministrov KBSE/OBSE (14.-15. decembra 1992).

PARLAMENTNÉ ZHROMAŽDENIE OBSE

Schádza sa raz ročne, je zložené z predstaviteľov parlamentov účastníckych štátov OBSE. Jeho úlohou je okrem monitorovania parlamentných volieb aj podporovať, prehľbovať a usmerňovať implementáciu mechanizmov OBSE v účastníckych štátoch OBSE. V PZ pracujú 3 výbory - Výbor pre politické záležitosti a bezpečnosť, Výbor pre ekonomické záležitosti, vedu, technológie a životné prostredie a Výbor pre demokraciu, ľudské práva a humanitárne otázky. Sekretariát Parlamentného zhromaždenia je v Kodani. 11. výročné zasadnutie PZ OBSE sa uskutočnilo 6. - 10. júla 2002 v Berlíne.